

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Koušek.

Slovenske novine pridejo vsaki četrtek na sveto: cena za četrstinsko leta 1 gold.; po pošti 1 gol. 10 kr. sr.
Za plačilo se toli oznanila ranglasije.

Tečaj II.

V Celi 3. veljaka travna 1849.

List 13.

○ d r.

Vinski tertii.

(iz Slovenije.)

Zdrava bodi, draga terta,
Necenlivi dar nebes,
Kras gorica, slava vesta,
Zemlja najsvetejši les!

Večih šed ne dela luna,
Solnce nima te moči,
Nima take sile struna,
Ko rodiš jo, terta ti!

Ti ozdraviš sereca rano,
Beločine utopiš,
Tebi žalost se ugane,
Ti obupe odpadiš.

Ti usameš čut nebesu,
Dvigneš doka v zvezden zrak,
V persih zlojaš sladko pesen,
Čela razvedriš oblak.

Ti gosti radost daješ,
Si na pira prvi svet,
Ti na plesu pete meješ,
Zvezi vitanost ti pebat.

Zora mu iz leca sije,
Kogar ljubiš, terta ti,
Kadar druge zima krje
Kresca kar mu vtiha kri.

Gladko, kakor val po svetu,
Tuk življenja mu smolja.
Zdravje pije vsemu svetu,
Ga sovražstva nepozna.

Starček kakor serca škaka,
Ti ga, terta, posladiš!
Revč mace sironaha,
Sanja se kraljevi kliš.

Cvetje novej ti v pustino,
Razsvetliš tamste kraj,

Zemlja, sicer sola dolino,
Presestiš u sladok raj.

Ni jim mere, ne števila,
Kar učiniš čudnih del;
Komaj pevec bi Ahila
Tvoje hvale vso prepel.

Tercij, terta, zdrava bodi,
Rodi vinco, ko dostoj!
Večai tača ti odpodi,
On te s toplim solncem grej!

Podgorški.

Tistim fantam Gorzograjske komi- sije, ki se branijo vojsaki biti.

Bratko žalost občeti srece praviga pri-
jatelja domovine, ker xastiš, da v ti dobi, ko
našemu cesarstvu nar veča nevarnost žuga,
— ko si puntarska armada Polakov in Mlad-
zarjev z vso močjo prizadeva našo vsih do-
movino in z njoj tud krono našega mladelega
Cesarja razrositi, — ko toliko jezercov (tav-
žent) puškarih in hrabrih mladenčev prosto-
voljan orožje popade, da bi se hojvali za
domovino, za svojega Cesarja, za srečno
prihodnost avstrijskih narodov; — da v ti
dobi nar veče silnosti se brani nekli, če ravo-
no majhen del, slovenskiga naroda postavnim
pokoru biti, se brani slusati na poklice naci-
ložne domovine in stopiti pod zmiron zmag-
ljivo handero domačega regimenta Khusky,
kteremu v slavi in jonaštvu ga ni enakega.

Kje, vas vprašam, kje je pa tisti Los
slovenske zemlje, kjev je ljubezen do do-
movine, ljubezen do svojega Cesarja tako
odvamerla, da v ravno tem času, ko je tav-
žent njih bratov prostovoljno orožje popa-
jelo, da bi Avstrijo branili, se ti zmožni
sinovi Slovenije boječi skrivajo, in slavo slo-
venskega naroda kolnijo? — Tam kjer li-
stra Savina izvira, in v tesnim žlobu raz-
srdita škale pred seboj valji; tam kjev y

Odgovor.

Po želji nekiga iskreniga domoročca in šolskiga prijatelja v 13. listu „Slovenskih Novin“ pod naslovom „Učiteljski zbor na Slinivnici“ vredničivo „Vedeža“ prijazno knositi:

Da sta si „Vedež“ in „Pravi Slovenec“ v svojih sestavkih prejednaka, mislim, da je pamota. „Pravi Slovenec“ je političski časopis. Nepolitiški del je, v malo izjemami, le odraženim primerjen. — „Vedež“ se piše za šolsko, posebno kmetsko mladost. — Po tem takim se „Vedež“ poča tudi v učestvom. Da bi se „Vedež“ tudi v učiteljsstva lotil, se ne more zgoditi. Zakaj „Vedež“ bere šolska mladost. Je veliko učencov in učenic, ki ga sami prejemajo. Ko bi se „Vedež“ tudi v učiteljstvom počal, bi mogel marsiktero reč pisati, ktere šolska mladost malih šol iz različnih vzrokov ne sme vediti.

Učiteljski časopis bi moral posebej izhajati. Zarad tega sim dobil že lani dopise treh domoljubnih učiteljev. V serco so me ganili. Previdil sim potrebo. Ali moral sim jim odgovoriti: Ne dvomim, da je štveilo verlih učiteljev slovenske mladosti, ki potrebo učiteljskiga časopisa v Vani in mano vred živo spoznajo; ali — žalihog! — učitelje simhal se taka siromahčina tlačiti, da se bog vsmilil. Poprej so bili dohodki komaj za naj potrebniši živež; letos jih mnogo se bere dohilo ni. Koliko večja sila tedaj še od drugih let! Če se pa milovanja vrednim gospodam za potrebni živež tako žaltova godi, kako si naj podlej časopise omišljejejo? Premalo prejemnikov bi imela založnica, da bi mogla izhajati. — Berži pa ko se učiteljski stan poboljša, kar vsak pravi domoročec iz serca želi, bo vredništvo „Vedeža“ v zavezno v možni stopilo, ki so v te reči znajdeni, in začelo začeljeni časopis za učitelje na svitlo davati; zakaj svesto si je, da na ne bo de ne prejemnikov, ne pisateljev manjkalo.

J. Navratil,
vrednik „Vedeža.“

Dopis iz Milana od 13. 6. 61.

Včeraj je imel naš krajanski regiment, desiravno je dan na dan vedno delovalo, v Milano veliko slovesnost. Zbrali smo se namreč k razdelitvi medalj. Radečki sam je otkinčal persi naših hrabrih vojakov v znamenjeja pogumnosti. Dohilo je namreč 7 vojakov brambovskiga bataljona sreberno medalje. V tretjim bataljona pa je eden dobil zlato, dva sta pa sreberne prejela. Peča kompanija brambovskiga bataljona, ktera je bila pri napadu na St. Ciro naprednja, je bila v dvesna srebernina poslavljena, ktere sta feldvebelj Vodička in desetnik Tekec prejela: (Prav. Slov.)

Brez sloge ni ne obstoji.

Blizo pred tisan letami je živel Svato-pluk, mogočca slavenski kralj velike Mo-

rave. Na smertni postelji je poklical svoje sine, jim je kar budi naročil in vzel zadnje zvezek zvezanih palčice in ga podal vsakomu svojih sinov, da bi zvezek sklenil na sredi prelomiti. Vsi so poročoma sklenili, pa v zvezku zvezanih palčice nikoli ni mogol prelomiti. Zalaj je kralj Svato-pluk palčico po samim iz zvezka jomal, in vsako po sebi lahko prelomil. Potem je rekel: „Vamie, ljubi moji sini! v zvezek zvezane palčice nikdo ne mora prelomiti, vsako po sebi pa lahko. Ravno taka (reč) je v vami; dokler bode te složni in zdinjeni, vas nikdo ne bo de premagal; ako se pa razdelite, joj vam! vi bode te oslabei in sovražniki bodo močnejši od vas.“ Po smerti kralja Svato-pluka se je jasno pokazalo, kako je nesloga in razdelenost naroda škodljiva. Njegovi sini so se razdelili in bili nesložni, sovražniki so jih po samim premagali, in mogočca kraljestvo Maljari raztergali in razdelili.

Novičar iz mnogih krajev.

Od dne do dne pričakujemo posebnih novic iz Ogverskiga, pa še ni nič gotoviga slišati. Serbski general Stratinirovič je, kakor pravijo, Perceuna, vojskovodja puntarjev, močno nabil. — Včeraj smo brali, de je 40,000 Rusov Kedejsko (Siebenbürgen) obsedlo. Našo armado na Ogverskiga stejejo zdej na 130,000 mož. Njeni novi zapovednik Welden je že pri nji. Draginja v Pestu od dne do dne več prihaja. Po utahu feldmarsala je moglo mesto Pešt 8,000 žakljev volne, 10,000 žakljev peska in 2,000 sežnjev derv naši armadi dati za napravo ograj in šanc v Budi (Ofeni), ktera je Madžarska armada napasti namučila. Julje v Pestu so prostovoljno 4,000 centov volne v zgorej imenovani nameni v Budu naši armadi poslali. Volna bo po tem takih v cenai poskocila, ker je že samo tukaj toliko potrebujejo. — Iz našiga Laskkiga ni bilo pretecteni tedna nič posebniga slišati, kakor ta, de bo zdej in zdej naša armada v vso močjo čez Benetke šla, in de imamo vsak dan hoto vojsko pri Malgeri, močni terinjavi ne delje od Benetk, pričakovati. — Slavni Radečki je prejel od Rusovskiga cesarja nar viši čast, ktero car podeliti zamorel poslali in je namreč čast rusovskiga maršala, ktera čast vsakolietni dohodček od 80,000 srebernih calov [SILBERHALER] in rub je po našim i gold 52 kraje.] — Kakor se sliši, se bojo oče Papež kuno iz Garte preedili v Rim, ker onlašnji papež zadnje boji omagaje in sveti Oče od mnogo strani pozosti pričakujejo. — Za gotovo se sliši, de se bojo iz Milana in iz Verone poslani k Cesarju v Olomouc podati, mu v imenu cel most poklonit se kot svojim Cesarju, in tako na zmaje dati, de je konce pomanja. — V mnogih novicah se bere, de se bo prihodaj mesece poleg Dunaja tabor v 12,000, in an Českim med Budejovicami in Teboram v 20,000 vojakih postavil za vsko potrdno. — V Galiciji (ali na Poljskici, kakor sploh pri nas pravijo) je desetina in tlaka jenjala 15. veti-

liga travna lanjskiga leta. Uvaložni Rusin-
 ki kmetje so tedaj sklenili, spomin na ta
 dan vsako leto praznično obhajati. V ta na-
 dan bojo 15. dan prihodnjiga meseca v vsaki
 soseski na prostornim mestu zidan križ na-
 pravili in okoli križa lipe posadili, ktere se
 imajo za vedno čase ohraniti. — Zvečer (18.
 dan tega meseca) pred godam miliga poprej-
 šnjega cesarja Ferdinanda je bilo celo mesto
 Praga razviliteno, akoravno so si Cesar to
 čast prepovedali; nar manjši bajtica je bila
 polna ljudi. To kaže očito, kako srčno
 ljubljen je cesar Ferdinand. — V Pragi je
 bila uvidan prva očitna tiskarna pravda in
 sicer v českim jeziku; gosp. vrednik Havli-
 ček je bil enoglasno „ne kriv“ spoznan; v
 Gradcu je bila pred nekimi dnevi enaka
 pravda; zatoženi pisavec g. Seibel je bil eno-
 glasno „kriv“ spoznan. — Družba sv. Cirila
 in Metoda se lepo širi na Moravskim. Ta
 družba ima namen, omikati ljudstvo na Mo-
 ravskim, česar doseči skuša z izdajanjem
 bukve, časopisov in umetelnih del, z usta-
 novljenjem knjižnic, bravnice, naravopisnih
 in umetelnih zbirke. — Sliši se, de homo spet
 nov sreberni denar dobili; devetice in
 dvojče. — Kupci tožijo, de vse blago,
 posebno volnato, zamrej dražji prihaja. —
 Uvidim se iz Grada na Dunaj, perpeljali
 nekiga ponarejaven bankanov (Banknoten-
 verfälscher), ki je na neki Stajarski planini
 (Trohalpe) svojo goljufno fabriko imel. Pra-
 vijo, de je prav po mojstrovsko banknote
 po 5 in 10 gold. ponarejal — pa zakaj bi
 jih ne? — ker je bil že enkrat zavoljo enake
 goljufije na 20 let v ječo obsojen. Firu-
 draht je ime izverzniga mojstra! —

(Novice.)

Smešnica in resnica.

Zbor o Slovenskim pravopisu.

(Zbori so poslanci iz vsih Slovenskih strani,
 ura je že deset, tedaj so zbor začne.)

Predsednik: Moji Gospodje! sosli ste se iz
 cele Slovenske okrajne,
 De bi posvet in pa sklep se tu storil zastran
 pravopisu.

Vladati ljudstva se zdaj ne paste lo po eni-
 ga misli:

Ravno tako je od raznih strani per nas hrum
 o pisanji.

Koliko zbori storo, nam Dunaj in Krome-
 rič kaže:

Upam, de toliko ali še več mi budemo tu-
 kaj sklenili.

Sonec potem bo isel že prepri Abecedine
 vojske.

Zdaj predlog, ki prišel je nar prvi, pisar,
 preberite.

Pisar (bere): Kdaj se ne bomo slavo pra-
 vopisa lažnivosti dali?

Pisec, kokor povsod govore: ha, vstov
 in perjatu.

Četl. preobilo je greh zapisati, ko manj se
 jh sliši.

Neki Goranski poslanec: Menim de tudi
 svojo in večnost bi hve zapisati;

Sej per Gorencih povsod se tako izreko-
 vati sliši.

Kroparski poslanec: Ni res temu tako, sej
 v Kropi še pravimo: loda.

Teriški poslanec: Res le pustimo ankrat že
 to pustu brovaško pisanja;

Ovbe mi iz gvala na gre, kdo taec je musie
 si izmisla,

In pa zakaj se lo saeh je, če ščire, ma-
 tiče predajam.

Kranjski poslanec: Klun' so za te, Teri-
 xian; mi vemo, kako naj se piše.

V Kranji imamo za vse rimenzirano mero
 in tago.

Predsednik: Moji Gospodje! nikar očitati
 nobenih sobičnosti.

Lokski poslanec: Prevzetem Kranje, le mové'
 ti znamo glavo stové';

Imamo kov in žekelj, in zraven še parekelj.
 Tu v Loč' učit' se zaate; sej vi le sam' se-
 slate.

Predsednik: Mogle opomniti zdaj bi govornika
 zadnjiga k redu.

Lublancanka: V Loki ne veste zadost, je
 Lublana Slovincam postava;

Grivala sim un' dan jo, pa dankala mi
 mi Ločanka.

Šent-Vidski poslanec: Ravno sim sel na
 Kozale, ko zaslišim močno go-
 vorico:

Rad bi odsejkal, prepri Šent-Vidci le ne-
 kaj še vemo.

Čerka leta, ki Gorene jo preganja, se sliši
 per nas, pa debelo.

(Tihó šepanje se čuti.)

Ribniški poslanec: Jaz pa bi znal kaj čerk
 per pisanji še tjudi prljati,

S sjuho se roho pečam, ker drugač nič
 krjuha še nejmam.

Neki Dolenski poslanec: Pisat' prevedč le ne
 čerk, jest menim, mi pravimo; pov,ju.

(Dalje sledi.) Slov.

Denarji gorijo.

Vtisi se vidi na zemlji po 2, 3, 4 čevlje si-
 rok ozeaj. Ijudje pravijo, da denarji gorijo ah
 cvetijo, ki jih je nekde kedaj zakopal. Ijudje
 jih izkopavat. Kopa je — pravijo — ne no sme se
 besedice ziniti, sicer li ne zaklad (šec) se en-
 krat tako globoko pogrevali. Sliši se tudi govoriti:
 Tisti, ki zaklad prvi pronauke, mora čez leto la
 dan varati. Kaj pa tožijo: Če se v vlak plazca
 malce čevlje desne noge verže, nima budoba, v šir-
 gar oblati zaklad stoji, moči, ga še bolj pogrevali.

Sam Bog ve, kaj se še od te reči ne kvati.
 Tedaj ne gorijo denarji? — Kako hudo denarje s
 plamenom gorijo? — Mrečiti budoba tako naredi.
 — Kako pa! Ijudja šolska mladost! ne pripojaj tu-
 di ti, kakor nevedcahi, ki niso nikdar v želo bo-
 dili, tako čudopelnih prihanen ljudstvi svetost
 neskončni modrosti bohi, ki vrx svet vlad. —
 Ah niste lani v Vedežu *) brali, da se v močvir-
 nih in sploh takih krajih, kjer je dosti tedljivih
 reči, včasih tak urak naredi, ki v podobi žolce gov.
 Presti Ijudje imenujejo tako žolce veie (Irlischer).
 Vidno ravno tako se po katerih postavah na-

*) Stran 133.

pravi ogenj, od kteriga nevedni ljudje mislijo, da od zakopanih desarjev pride. Med vršani in tem ognjem je samo ta razloček, da veče po zraku plavajo; imenovani ogenj pa se še ni od zemljo kvišku vzdignil. Tak ogenj ne vége nobene reči. Oslini slan, dergul po nje v tami z glavico žveplcniga klinčka (Zündhölzchen), se boš prepričal. Slan se bo svetila kat ogenj. Peklo te se bo kar nič. V žveplcnih klinčkih je z amov žig ali fosfor, ki se v tami svetli. Tako tudi v ognju, ki si ga nevedni desarjev cvet mislijo. (Védek.)

Pomoč zoper kačji pik.

Le nagla pomoč zamere človeka smrti oteti. Zato se mora strup urno iz rane izmiliti ali s scavinco, ali z drugo vodo, pa ne meralo, ampak toplo. Tudi znaš strup iz rane izsesati in izpljuniti. Nič ti ne bo zate. Kačji strup le takrat škoduje, kadar se s kervjo kaku rano pomeša. Ake imaš tedaj ranjene ali razpokane ustnice ali usta, strupa izsesati ne smeš, de te strup ne vmeri. Ta pomoček je tedaj le zato nevarin, ker bi vtegnil človek razpokane ustnice ali usta ineti, in bi ne vedil, de jih ima. Nar bolje je tedaj rano izprati. Kadar si rano še izpral, je izstani al izšni, de strup de čistiga iz trupla spraviš. Stiskati je pa moriš zgorej nad rano, nikoli spodej pod rano. Nad rano al zgorej rane je pa to, kar je bliže srca. De kerv (kri) iz rane še bolj teče, se počeni ud kakih pet minut v gorki vodi deriš. Ko bi pa bila kača svoje zobe globokeje v kaku zasnila, je truba rano, ko je na imenovano vižo še zmila, s tanjšim, ojetim nožem še malo bolj razparati, de kri laže izteka.

Poslednjič je potreba rano izgati, ker je z malo smednikom postupaš, in ga na nji sožgaš, ali s razbeljenim žebijem, ali s živim ogljem je posušiš. Nato pomaži celi ud s lanenim ali lánškim oljem, in ga nekoliko časa nad šerjavico deriš de se prisad uda ne prime.

Kder tako ravna, bo nar boljšo stariš, dekler zdravnik, po kteriga naj hitre pošlje, na pomoč ne pride. (Védek.)

veda Ernest Nro. 48, v soldaškemu špitalu, 27 let star.

1. Maria Žuideriš, dekle hči, 10 let stara, na Lavi Nro. 16.
1. Neša Kavčič, oserja žena, 40 let stara, na Gradu Nro. 36.
2. Jakob Šporčič, naložnika sin, 1/2 leta star, na Bregu Nro. 5.
2. Anton Semander, sin voznika po železnici, 1 let star, v mestu Nro. 87.
3. Janez Kučeršik, vojak e. k. regimenta nadvojvoda Karol, Nro. 3, 21 let star.
3. Anton Benetti, vojak e. k. regimenta Camini Nro. 16, 24 let star, oba v soldaškemu špitalu.
7. Neša Weber oserca, 30 let stara, v špitalu Nro. 133.
7. Maria Majcen, dekle hči, 3 leta stara, na Gradu Nro. 26.
7. Katarina Salvaloggia, vojak e. k. regimenta Camini Nro. 16, 22 let star, v soldaškemu špitalu.
8. Jožef Polacek, šlacunarja sin, 3 leta star, v mestu Nro. 23.
9. Kajetana Hren, oštrja hči, 2 let stara, v Gradikimu predmestu Nro. 3.
9. Maria Pirc, bajtlarce hči, 1 kuden stara, na spodni Hudiši Nro. 16.
10. Gospodična Maria Kristianelli zdravnika hči, 77 let stara, v mestu Nro. 29.
12. Anton Giamer, vojak e. k. regimenta Camini, 22 let star, v soldaškemu špitalu.
13. Marka Pirc, bajtlarce sin 11 dni star, na spodni Hudiši Nro. 16.
14. Uša Prinšek, zidarja žena, 40 let stara, v Šniklavški okolici Nr. 4.
15. Martin Kežel, kmet v Košnici Nro. 2, 61 let star.
15. Anton Reber, kmetič na Lavi Nro. 19, 62 let star.
17. Jožef Rudolf Leber, purgerja sin, 2 let star, v mestu Nro. 95.
18. Maria Pilko, oštrja hči, 20 let stara, v Gradikimu predmestu Nro. 7.

V Celški fari so vmerli.

Sušca:

20. Gospa Ursula Theiser, kovača udeva 57 let stara, v mestu Nro. 48.
23. Georg Kokeš e. k. voznik, v soldaškemu špitalu, 25 let star.
24. Andrej Plevnik, jetnik, 54 let star, v špitalu Nro. 133.
26. Ana Just oserca, v mestu Nro. 46, 57 let stara.
37. Jožef Kokevič oserca sin, 1 1/2 leta star v Gradikimu predmestu Nro. 15.
27. Gospod Janez Goršek, ciglar, 40 let star na spodni Hudiši Nro. 12.
30. Jera Planišek, oserca hči, 11 let stara, na Šniklavškemu hribo Nro. 19.

Maliga travna.

1. Janez Zeiga, vojak e. k. regimenta nadvoj-

V moji bukvarnici se dobijo:

59. PORVO
 "Mozesove bukve,"
 Prvi zvezek od I. do XII. poglavja.
 Cel P. Pincelca Jarovnik.
 Cena 2 polnina srebra.

J. K. Jeretin,
 kolar v Cel.